

the enterprise, the opportunity to develop operational and investment activities; will provide reduction of risks of non-payment of debts to suppliers and employees of the enterprise; will increase solvency, financial condition, investment attractiveness of business entities and will improve the structure of negative cash flow of PJSC «MTF «Mriya». The practical value of the results obtained is that using indicators of the coefficient analysis will give the enterprise the opportunity to clearly see the state of cash flows in the system of payment payments of the enterprise. This topic has a research perspective because cash flows are an extremely important factor affecting the financial performance of an entity and its improvement will lead to an improvement in the overall economic situation.

Key words: cash flow, coefficient analysis of cash flows, liquidity, profitability, cash flow management.

Одержано 15.04.2018 р.

УДК 330.32: 330.34

Захарін Сергій Володимирович,

д.е.н., професор, директор,

Науково-дослідний інститут економічного розвитку,

Ільєнко Ростислава Василівна,

к.е.н., доцент,

Чернігівський національний технологічний університет

Смирнов Євген Валерійович,

к.е.н., доцент,

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

СТИМУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ

Мета статті – викласти результати досліджень з питань стимулювання інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі України. У процесі дослідження використовувалися такі методи: логічне узагальнення, наукове абстрагування, аналітичне групування, зіставлення, порівняння, прийоми статистичного аналізу. У науковій праці проаналізовано стан та умови інвестиційної активності у агропромисловому комплексі України. Визначено ключові тенденції динаміки і структури інвестиційної діяльності в агропромисловому комплексі України. Вказано, що найбільш привабливим видом агропромислового комплексу для іноземних інвесторів є виробництво харчових продуктів. Виявлено тенденцію зменшення рівня прямої державної підтримки капітальних інвестицій у агропромисловому комплексі. Встановлено, що у видах економічної діяльності агропромислового комплексу протягом 2017 р. впроваджувалося 233 інвестиційних проєктів, що супроводжувалися органами державної влади та управління (національного, відомчого та регіонального рівнів). Внесено пропозиції щодо поліпшення інвестиційної привабливості агропромислового комплексу. Обґрунтовано заходи, спрямовані на удосконалення організаційно-економічного механізму інвестиційної діяльності агропромислового комплексу. Практичне значення виконаного дослідження полягає у тому, що за його результатами запропоновано інструменти стимулювання інвестиційного кредитування у агропромисловому комплексі шляхом виплати бюджетних компенсацій, спрямованих на «здешевлення» кредитів, а також задля розширення практики застосування інвестиційного кредитування агропромислового комплексу на основі застосування ринкових інструментів. Наукова новизна полягає у тому, що за підсумками проведеного дослідження виділено перспективні ринкові інструменти активізації довгострокового (інвестиційного) кредитування агропромислового комплексу, а саме: підтримка функціонування кооперативних банків, створених за участю суб'єктів господарювання агропромислового комплексу; підтримка створення та функціонування спеціалізованих аграрних банків, що мають бути орієнтовані на пріоритетне обслуговування позичальників агропромислового комплексу; створення Державного банку розвитку, що здійснюватиме пільгове інвестиційне кредитування суб'єктів господарювання агропромислового комплексу; стимулювання запровадження новітніх кредитних продуктів для агропромислового комплексу.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, агропромисловий комплекс, стимулювання інвестиційної діяльності.

ВСТУП

Стабільна робота агропромислового комплексу (АПК), у першу чергу сільського господарства, є одним із ключових чинників забезпечення доходів бюджету, гарантування високих експортних надходжень,

підтримки сільського населення та розвитку сільських територій. Окрім того, нормальне функціонування підприємств АПК виступає елементом підтримки продовольчої безпеки держави.

За таких обставин держава в рамках формування та реалізації державної економічної політики має

розробити ефективні управлінські рішення, спрямовані на застосування оптимальних інструментів регулювання та стимулювання інвестиційної діяльності у видах економічної діяльності АПК. Цим визначається актуальність дослідження, його наукова та практична значущість.

Постановка проблеми. У діяльності підприємств АПК спостерігається низка проблем, у тому числі, недостатність припливу інвестицій (дефіцит інвестиційного ресурсу). Підприємства АПК не мають змоги акумулювати належні фінансові ресурси задля здійснення масштабних інвестицій, спрямованих на розвиток власної виробничої бази, у тому числі, на основі впровадження новітніх технологій. Відтак, мають бути узагальнені та вироблені науково-практичні пропозиції з питань оптимізації інструментів стимулювання інвестиційної діяльності у АПК.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання підвищення ефективності інструментів стимулювання інвестиційної діяльності у видах економічної діяльності АПК досліджуються багатьма вченими. Теоретичні та методичні основи формування та реалізації політики інвестиційного забезпечення розвитку суб'єктів господарювання досліджують Я. Грущинський [1], О. Ігнатенко [3; 4], В. Кищенко [6], С. Рибалко [7] та інші науковці. Проте наявні дослідження не повно враховують ефекти впливу сучасних соціально-економічних трансформацій. На нашу думку, слід сформулювати перелік перспективних інструментів стимулювання інвестиційної діяльності у АПК з урахуванням економічних викликів.

Мета статті (постановка завдання). Мета статті: викласти результати досліджень з питань стимулювання інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі України.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Протягом 2013-2014 рр. підприємства агропромислового комплексу (АПК) знижували інвестиційну активність, а у 2015-2016 рр. – навпаки, її нарощували, про що свідчать дані щорічних обсягів залучених капітальних інвестицій (у фактичних цінах) за відповідні роки [5]. Частка профінансованих інвестицій у агропромисловому комплексі протягом 2012-2016 рр. збільшувалася, що свідчить про збільшення відносної інвестиційної активності підприємств АПК (в умовах системної економічної кризи вказане виступає надзвичайно важливим чинником антикризового регулювання) [7; 8]. Частка видів економічної діяльності АПК у загальному обсязі нагромаджених прямих іноземних інвестицій в останні роки зменшувалася. Найбільш привабливим видом агропромислового комплексу для іноземних інвесторів є виробництво харчових продуктів.

При цьому на одиницю вкладених інвестицій у АПК реалізується відносно менший обсяг продукції, аніж у інших видах економічної діяльності, що свідчить про недостатню «ринкову привабливість» інвестицій у АПК.

Встановлено тенденцію зменшення протягом 2012-2017 рр. рівня державної підтримки капітальних інвестицій у АПК, оскільки обсяг фінансування

інвестицій за рахунок бюджетних коштів у АПК протягом вказаного періоду невпинно зменшувався як у абсолютному, так і у відносному вимірах [5; 7].

За даними департаментів агропромислового розвитку обласних державних адміністрацій, у видах економічної діяльності агропромислового комплексу протягом 2017 р. впроваджувалося 233 інвестиційних проєктів, що супроводжувалися органами державної влади та управління (національного, відомчого та регіонального рівнів). Загальний бюджет вказаних інвестиційних проєктів дорівнює 36,7 млрд. грн. [3; 4]. Найбільша кількість інвестиційних проєктів реалізується у Полтавській, Черкаській, Херсонській та Хмельницькій областях – тобто в тих областях, в яких є розвинутий агропромисловий комплекс. Інвестиційні проєкти реалізуються у підгалузях: скотарства (59 проєктів), обробка, зберігання та переробка зернових та технічних культур (48), свинарства (33), птахівництві (23), будівництво овоче- та фруктосховищ (21), переробка аграрної сировини (16) та ін.

Протягом 2017 р. було введено в експлуатацію понад 10 сучасних виробництв на новій технологічній основі, зокрема: високотехнологічний перевантажувальний термінал з відвантаження зернових та олійних культур на річковий транспорт (компанія «Нібулон») у с. Біленьке Запорізької обл., насіннєвий завод «П'ятидні» (ТОВ «П'ятидні») у с. П'ятидні Волинської обл. та інші об'єкти [8].

У практиці регулювання інвестиційного забезпечення підприємств АПК мають місце випадки ігнорування законодавства, або зупинення дії положень нормативно-правових актів, які стосуються державної підтримки інвестиційної діяльності (у тому числі за рахунок прямого фінансування з державного бюджету) [1]. З одного боку, це можна пояснити обмеженістю фінансових ресурсів держави. З іншого боку, беззаперечним є напрям на необхідність радикального технологічного оновлення основних виробничих фондів АПК, стимулювання агропродовольчого виробництва.

Вирішення завдання поліпшення інвестиційної привабливості АПК слід здійснювати, в першу чергу, через удосконалення організаційно-економічного механізму інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі [6]. Іншим напрямом вирішення згаданого завдання є вжиття комплексних заходів, спрямованих на підтримку припливу інвестицій (залучення іноземних інвестицій, стимулювання інвестиційних кредитів тощо) у агропромисловий комплекс.

Оптимізація організаційно-економічного механізму інвестиційної діяльності АПК як напрям поліпшення інвестиційної привабливості вказаного комплексу на практичному рівні передбачає ідентифікацію (виявлення) проблем здійснення інвестиційної діяльності, та оперативне вирішення виявлених проблем [2]. Слід, одначе, врахувати, що певні проблеми мають об'єктивну природу, і їхнє швидке вирішення неможливе (приміром, у випадку наявності міжнародних зобов'язань держави в частині здійснення підтримки експорту або обмеження імпорту сільськогосподарської сировини). Певні проблеми можуть мати переважно локальний (місцевий) характер

і мають вирішуватися в межах реалізації відповідної регіональної політики.

Потребує удосконалення механізм стимулювання інвестиційного кредитування у АПК із застосуванням інструментів виплати бюджетних компенсацій, спрямованих на «здешевлення» кредитів [3]. Зокрема, необхідне уточнення пріоритетних напрямів, за якими здійснюється фінансова підтримка інвестиційного кредитування у агропромисловому комплексі, а також чітке та виражене встановлення критеріїв, яким мають відповідати позичальники, що мають право на отримання бюджетної компенсації. Слід передбачити можливість отримання бюджетної компенсації усіма позичальниками, які виконали певні встановлені державою умови, а також підвищення прозорості розподілу бюджетних ресурсів на виплату відповідних компенсацій, залучення до цієї роботи представників громадськості. У нормативно-правових актах доцільно встановити чіткі строки ухвалення відповідних управлінських рішень. Видається за доцільне розширення переліку галузей та підгалузей АПК, суб'єкти господарювання яких мають право на отримання бюджетної компенсації.

Окрім того, доцільно вжити низку заходів задля розширення практики застосування інвестиційного кредитування агропромислового комплексу на основі застосування ринкових інструментів [4]. Серед таких інструментів: підтримка функціонування кооперативних банків, створених за участю суб'єктів господарювання агропромислового комплексу; підтримка створення та функціонування спеціалізованих аграрних банків, що мають бути орієнтовані на пріоритетне обслуговування позичальників агропромислового комплексу; створення

Державного банку розвитку, що здійснюватиме пільгове інвестиційне кредитування суб'єктів господарювання агропромислового комплексу; стимулювання запровадження новітніх кредитних продуктів для агропромислового комплексу.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Показана доцільність удосконалення механізму стимулювання кредитування інвестицій у АПК (зокрема, через використання інструментів виплати бюджетних компенсацій, спрямованих на «здешевлення» кредитів). Запропоновано вжити заходів задля розширення практики застосування інструментів інвестиційного кредитування агропромислового комплексу на основі застосування ринкових інструментів. У науковій праці подано перелік відповідних заходів та інструментів.

Вказано, що механізм стимулювання інвестиційного кредитування у агропромислового комплексу шляхом виплати бюджетних компенсацій, спрямованих на «здешевлення» кредитів, потребує удосконалення. У науковій роботі подано перелік можливих заходів, спрямованих на удосконалення зазначеного механізму. Видається за доцільне розширення переліку галузей та підгалузей АПК, суб'єкти господарювання яких мають право на отримання бюджетної компенсації.

У подальшому мають бути виконані дослідження з прогнозування інвестиційної активності підприємств АПК з урахуванням динаміки глобального продовольчого ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Грущинський, Я. М. Фінансово-правові механізми інвестування в сільське господарство / Я. М. Грущинський // Часопис Київського університету права. – 2010. – № 4. – С. 255-258.
2. Захарін, С. В. Фінансові важелі активізації інвестиційної та інноваційної діяльності / С. В. Захарін // Науковий вісник Полісся. – 2016. – № 1. – С. 88-93.
3. Ігнатенко, О. С. Інвестиційне забезпечення розвитку агропромислового комплексу: теоретико-методичний аспект / О. С. Ігнатенко // Економічний вісник університету. – 2017. – Випуск 35/1. – С. 7-14.
4. Ігнатенко О. С. Стратегічні орієнтири підвищення інвестиційної привабливості агропромислового комплексу України / О. С. Ігнатенко // Інтернаука. Серія «Економічні науки». – 2018. – № 1 (9). – С. 35-38.
5. Капітальні інвестиції [статистичний довідник] / Державна служба статистики України [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>.
6. Киценко В. П. Формування інвестиційної привабливості в сільськогосподарському виробництві / В. П. Киценко // Вісник ЖДТУ. – 2016. – № 4 (46). – С. 273-276.
7. Рибалко С. В. Оцінка інвестиційної привабливості аграрної галузі та проблеми залучення інвестицій в регіоні / С. В. Рибалко // Вісник Харківського національного університету сільського господарства. – 2011. – № 112. – С. 519 с.
8. Сільське, лісове та рибне господарство [статистичний довідник] / Державна служба статистики України [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>.

REFERENCES

1. Grushchinskiy, Ya M. (2010). Finansovo-pravovi mekhanizmi investuvannya v silske gospodarstvo. Chasopis Kiiivskogo universitetu prava, 4, 255-258.
2. Zakharin, S. V. (2016). Finansovi vazheli aktivizatsii investitsiynoi ta innovatsiynoi diyalnosti. Naukoviy visnik Polissya, 1, 88-93.
3. Ignatenko, O. S. (2017). Investitsiynе zabezpechennya rozvitku agropromislavogo kompleksu: teoretiko-metodichnyi aspekt. Ekonomichnyi visnik universitetu, 35/1, 7-14.

4. Ignatenko, O. S. (2018). Strategichni orientiri pidvishchennya investitsiynoi privablivosti agropromislovogo kompleksu Ukraini. Internauka. Seriya «Ekonomiczni nauki», 1 (9), 35-38.
5. Kapitalni investitsii [statistichnyi dovidnik]. Retrieved from <http://ukrstat.gov.ua>.
6. Kitsenko, V. P. (2016). Formuvannya investitsiynoi privablivosti v silskogospodarskomu virobnitstvi. Visnik ZhDTU, 4 (46), 273-276.
7. Rybalko, S. V. (2011). Otsinka investitsiynoi pryvablivosti ahrarnoi haluzi ta problemy zaluchennia investysii v rehioni. Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu silskoho hospodarstva, 112, 519.
8. Silske, lisove ta ribne gospodarstvo. Retrieved from <http://ukrstat.gov.ua>.

**Захарин Сергей Владимирович, Ильенко Ростислава Васильевна, Смирнов Евгений Валерьевич.
СТИМУЛИРОВАНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В АГРОПРОМЫШЛЕННОМ КОМПЛЕКСЕ**

Цель статьи – изложить результаты исследований по вопросам стимулирования инвестиционной деятельности в агропромышленном комплексе Украины. В процессе исследования использовались следующие методы: логическое обобщение, научное абстрагирование, аналитическое группирование, сопоставление, сравнение, приемы статистического анализа. В научной работе проанализировано состояние и условия инвестиционной активности в агропромышленном комплексе Украины. Определены ключевые тенденции динамики и структуры инвестиционной деятельности в агропромышленном комплексе Украины. Указано, что наиболее привлекательным видом агропромышленного комплекса для иностранных инвесторов является производство пищевых продуктов. Выявлена тенденция уменьшения уровня прямой государственной поддержки капитальных инвестиций в агропромышленном комплексе. Установлено, что в видах экономической деятельности агропромышленного комплекса в течение 2017 г. внедрялось 233 инвестиционных проектов, сопровождаемых органами государственной власти и управления (национального, ведомственного и регионального уровней). Внесены предложения по улучшению инвестиционной привлекательности агропромышленного комплекса. Обоснованы мероприятия, направленные на совершенствование организационно-экономического механизма инвестиционной деятельности агропромышленного комплекса. Практическое значение выполненного исследования заключается в том, что по его результатам предложены инструменты стимулирования инвестиционного кредитования агропромышленного комплекса путем выплаты бюджетных компенсаций, направленных на «удешевление» кредитов, а также для расширения практики применения инвестиционного кредитования агропромышленного комплекса на основе применения рыночных инструментов. Научная новизна заключается в том, что по итогам проведенного исследования выделены перспективные рыночные инструменты активизации долгосрочного (инвестиционного) кредитования агропромышленного комплекса, а именно: поддержка функционирования кооперативных банков, созданных с участием субъектов агропромышленного комплекса; поддержка создания и функционирования специализированных аграрных банков, должны быть ориентированы на приоритетное обслуживание заемщиков агропромышленного комплекса; создание Государственного банка развития, который будет осуществлять льготное инвестиционное кредитование субъектов агропромышленного комплекса; стимулирование внедрения новейших кредитных продуктов для агропромышленного комплекса.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная деятельность, агропромышленный комплекс, стимулирование инвестиционной деятельности.

Zakharin Serhiy V., Iliencko Rostislava V., Smirnov Yevhen V. STIMULATION OF INVESTMENT ACTIVITY IN AGRICULTURAL COMPLEX

The purpose of this article is to present the results about stimulation of investment activity in the agricultural-industrial complex of Ukraine. In the process of research the following methods have been used: logic synthesis, scientific abstraction, analytical grouping, matching, comparison, techniques of statistical analysis. The status and conditions of investment activity in the agricultural -industrial complex of Ukraine has been analyzed in the study. Identified key trends of the dynamics and structure of investment activities in the agricultural -industrial complex of Ukraine. It has been pointed out that the most attractive agricultural-industrial complex for foreign investors are food production. There is a tendency to reduce the level of direct government support for capital investment in the agricultural sector. It has been established that the types of economic activities agricultural-industrial complex in the course of 2017 were introduced 233 investment projects, followed by public authorities and of government (national, departmental and regional levels). The proposals on improving the investment attractiveness of the agricultural-industrial complex. Justified measures aimed at improvement of organizational-economic mechanism of investment activity in agriculture. The practical value of the studies is that its results offered tools to stimulate investment lending to agriculture by way of payment of budgetary compensations aimed at "cheaper" loans, as well as for the expansion of practice of application of investment lending to agriculture through the application of market instruments. Scientific novelty lies in the fact that the results of the conducted research to identify promising market-based instruments of stimulating the long-term (investment) crediting of agricultural-industrial complex, namely: to support the operation of cooperative banks, created with the participation of agricultural entities; support the establishment and functioning of the specialized agricultural banks, should be focused on priority service borrowers in agriculture; the creation of the State Development Bank, which will implement preferential investment crediting of subjects of agricultural-industrial complex; to encourage the introduction of new loan products for agriculture.

Key words: investments, investment activity, agro-industrial complex, encourage investment activities.

Одержано 24.04.2018 р.